

LIBER XIII.

DEI BONITATEM IN RERUM PRODUCTIONE AC PERFECTIONE RELUCERE; TUM ETIAM DEUM TRINITATEM, IPSIUSQUE PROPRIETATEM SPIRITUS SANCTI PRIMIS GENESEOS VERBIS INSINUARI OSTENDIT. POSTMODUM VERO TOTAM CONDITI MUNDI HISTORIAM ALLEGORICA INTERPRETATIONE TRANSFERT AD EA, QUÆ DEUS IN ECCLESIA AD HOMINUM SANCTITATEM ET GLORIAM OPERATUR.

CAPUT I.

Invocat Deum cujus bonitate se præventum agnoscit.

I. Invoco te, Deus meus misericordia mea, qui fecisti me, et oblitum tui oblitus non es. Invoco te in animam meam, quam præparas ad capiendum te ex desiderio quod inspiras ei; nunc invocantem te ne deseras, qui prius quam invocarem prævenisti et institisti crebrescens multimodis vocibus, ut audirem de longinquo et converterer, et vocantem me invocarem te. Tu enim, Domine, delevisti omnia mala merita mea, ne retribueres manibus meis in quibus a te defeci; et prævenisti omnia bona merita mea, ut retribueres manibus tuis quibus me fecisti: quia et prius quam essem tu eras, nec eram cui præstares ut essem; et tamen ecce sum ex bonitate tua præveniente to-

tum hoc quod me fecisti, et unde me fecisti. Neque enim eguisti me, aut ego tale bonum sum quo tu adjuveris, Domine meus et Deus meus; non ut tibi sic serviam quasi ne fatigeris in agendo, aut ne minor sit potestas tua carens obsequio meo; neque ut sic te colam quasi terram, ut sis in cultus si non te colam; sed ut serviam tibi et colam te, ut de te mihi bene sit, a quo mihi est ut sim cui bene sit.

CAPUT II.

Creaturæ ex Dei bonitate subsistunt et perficiuntur.

II. Ex plenitudine quippe bonitatis tuæ creatura tua subsistit, ut bonum quod tibi nihil prodesset, nec de te æquale tibi esset, tamen quia ex te fieri potuit, non deesset. Quid enim te promeruit « Coelum et terra, quæ fecisti » in Principio? » Dicant quid te promeruerunt spiritalis corporalisque natura, quas fecisti in Sapientia tua, ut independentem etiam inchoata et informia quæque in genere suo, vel spiritali vel corporali, euntia in immoderationem, et in longinquam dissimilitudinem tuam, spiritale informe præstantius, quam si formatum corpus esset; corporale autem informe præstantius, quam si omnino nihil esset: atque ita penderent in tuo verbo informia, nisi per idem verbum revocarentur ad unitatem tuam, et formarentur, et essent ab uno te summo bono universa bona valde. Quid te promeruerant ut essent saltem informia, quæ neque hoc essent, nisi ex te?

III. Quid te promeruit materies corporalis, ut esset saltem « Invisibilis et incomposita? » Quia neque hoc esset, nisi quia fecisti eam : ideoque te, quia non erat, promereri ut esset non poterat. Aut quid te promeruit inchoatio creaturæ spiritualis, ut saltem tenebrosa fluitaret similis abyssu, tui dissimilis, nisi per idem verbum converteretur ad idem a quo facta est, atque ab eo illuminata lux fieret, quamvis non æqualiter, tamen conformis formæ æquali tibi? Sicut enim corpori non hoc est esse quod pulchrum esse, alioquin deforme esse non posset : ita etiam creato spiritui, non id est vivere, quod sapienter vivere, alioquin incommutabiliter saperet. Bonum autem illi est hærere tibi semper, ne quod adeptus est conversione, aversione lumen amittat, et relabatur in vitam tenebræ abyssu similem. Nam et nos qui secundum animam creatura spiritualis sumus, aversi a te nostro lumine, in ea vita fuimus aliquando tenebræ², et in reliquiis obscuritatis nostræ laboramus, donec simus justitia tua in Unico tuo sicut montes Dei. Nam judicia tua fuimus, sicut abyssus multa³.

¹ Gen. 1, 1. — ² Ephes. v, 8. — ³ Psal. xxxv, 7.

~~~~~

CAPUT III.

Ex Dei gratia omnia.

IV. Quod autem in primis conditionibus dixisti, « Fiat » lux, et facta est lux¹, » non incongruenter hoc intelligo in creatura spiritali; quia erat jam qualiscumque vita quam illuminares. Sed sicut non te promeruerat ut esset talis vita quæ illuminari posset, ita nec cum jam esset, promeruit te ut illuminaretur. Neque enim ejus informitas placeret tibi, si non lux fieret, non existendo, sed intuendo illuminantem lucem eique cohærendo; ut et quodcumque vivit, et quod beate vivit, non deberet nisi gratiæ tuæ, conversa per commutationem meliorem ad id quod neque in melius, neque in deterius mutari potest; quod tu solus es, quia solus simpliciter es, cui non est aliud vivere, aliud beate vivere, quia tua beatitudo tu es.

¹ Gen. 1, 3.

CAPUT IV.

Deus non eget rebus conditis.

V. Quid ergo tibi deesset ad bonum quod tu tibi es, etiamsi ista vel omnino nulla essent, vel informia remanerent, quæ non ex indigentia fecisti, sed ex plenitudine bonitatis tuæ, cohibens atque convertens ad formam, non ut tanquam tuum gaudium compleatur ex eis? Perfecto enim tibi displicet eorum imperfectio, ut ex te perficiantur et tibi placeant, non autem imperfecto tanquam et tu eorum perfectione perficiendus sis. « Spiritus enim tuus » bonus superferebatur super aquas ¹, » non ferebatur ab eis tanquam in eis requiesceret. In quibus enim requiescere dicitur Spiritus tuus bonus ², hos in se requiescere facit. Sed superferebatur incorruptibilis et incommutabilis voluntas tua, ipsa in se sibi sufficiens, super eam quam feceras vitam, cui non est hoc vivere quod beate vivere, quia vivit etiam fluitans in obscuritate sua; cui restat converti ad eum a quo facta est; et magis magisque vivere apud fontem vitæ, et in lumine ejus videre lumen ³, et perfici, et illustrari, et beari.

¹ Gen. 1, 2. — ² Isaï. XI, 2. — ³ Psal. xxxv, 10.

CAPUT V.

Trinitas qui Deus est ex primis verbis Geneseos intelligitur.

VI. Ecce apparet mihi in ænigmate Trinitas quod es Deus meus, quoniam tu Pater « in Principio » sapientiæ nostræ quod est tua Sapientia de te nata, æqualis tibi et coæterna, id est, in Filio tuo « Fecisti coelum et terram. » Et multa diximus de « Coelo cœli, et de terra invisibili » et incomposita, et de abyssu tenebrosa, » secundum spiritualis informitatis vagabunda deliquia, nisi converteretur ad eum a quo erat qualiscumque vita, et illuminatione fieret speciosa vita, et esset coelum cœli ejus, quod inter aquam et aquam postea factum est. Et tenebam jam Patrem in Dei nomine qui fecit hæc, et Filium in Principii nomine in quo fecit hæc: et Trinitatem credens Deum meum sicuti credebam, quærebam in eloquiis sanctis ejus, et ecce « Spiritus tuus superferebatur » super aquas. » Ecce Trinitas Deus meus, Pater et Filius et Spiritus sanctus, creator universæ creaturæ.

CAPUT VI.

Cur dictus est Spiritus superferri super aquas.

VII. SED quæ causa fuerat, o lumen veridicum, tibi admoveo cor meum, ne me vana doceat, discute tenebras ejus, et dic mihi, obsecro te per matrem charitatem, obsecro te, dic mihi quæ causa fuerat, ut post nominatum « Cœlum, et terram invisibilem et incompositam, et » tenebras super abyssum, » tum demum Scriptura tua nominaret « Spiritum tuum? » An quia oportebat sic eum insinuari, ut diceretur superferri, et non posset hoc dici nisi prius illud commemoraretur, cui superferri Spiritus tuus posset intelligi? Nec Patri enim, nec Filio superferrebat; nec superferri recte diceretur, si nulli rei superferretur? Prius ergo dicendum erat cui superferretur, et deinde ille quem non oportebat aliter commemorari, nisi ut superferri diceretur. Cur ergo aliter eum insinuari non oportebat, nisi ut superferri diceretur?

CAPUT VII.

Effectus Spiritus sancti.

VIII. JAM hinc sequatur qui potest intellectu Apostolum tuum dicentem, quia « Charitas tua diffusa est in » cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est » nobis¹; » et de spiritalibus docentem, et demonstrantem supereminentem viam charitatis, et flectentem genua pro nobis ad te, ut cognoscamus supereminentem scientiam charitatis Christi². Ideoque ab initio supereminens superferrebat super aquas. Cui dicam? quomodo dicam de pondere cupiditatis in abruptam abyssum, et de sublevatione charitatis per Spiritum tuum, qui superferrebat super aquas? Cui dicam? quomodo dicam? Mergimur, et emergimus? Neque enim loca sunt quibus mergimur et emergimus. Quid similis, et quid dissimilis? Affectus sunt, amores sunt, immunditia spiritus nostri defluens inferius amore curarum, et sanctitas tui attollens nos superius amore securitatis, ut sursum cor habeamus ad te, ubi Spiritus tuus superfertur super aquas, et veniamus ad supereminentem requiem, cum pertransierit anima nostra aquas quæ sunt sine substantia³.

¹ Rom. v, 5. — ² Ephes. iii, 14-19. — ³ Psal. cxxiii, 5.

CAPUT VIII.

Intellectuali creaturæ ad beatam requiem non sufficit quidquid Deo minus est.

IX. DEFLUXIT Angelus, defluxit anima hominis, et et indicaverunt abyssum universæ spiritualis creaturæ in profundo tenebroso, nisi dixisses ab initio, « Fiat lux, et » facta esset lux : » et inhæreret tibi omnis obediens intelligentia cœlestis civitatis tuæ, et requiesceret in Spiritu tuo, qui superfertur incommutabiliter super omne mutabile. Alioquin et ipsum cœlum cœli tenebrosa abyssus esset in se; nunc autem lux est in Domino. Nam et in ipsa misera inquietudine defluentium spirituum et indicantium tenebras suas nudatas veste luminis tui, satis ostendis quam magnam creaturam rationalem feceris, cui nullo modo sufficit ad beatam requiem quidquid te minus est, ac per hoc nec ipsa sibi. Tu enim, Deus noster, illuminabis tenebras nostras¹ : ex te oriuntur vestimenta nostra, et tenebræ nostræ sicut meridies erunt². Da mihi te, Deus meus, redde te mihi : te enim amo, et si parum est, amem validius. Non possum metiri ut sciam quantum desit mihi amoris ad id quod sat est, ut currat vita mea in amplexus tuos, nec avertatur donec abscondatur in abscondito vultus tui³. Hoc tantum scio, quia male mihi est præter te, non solum extra me, sed et in me ipso, et omnis mihi copia quæ Deus meus non est, egestas est.

¹ Psal. xxvii, 29. — ² Id. cxxxviii, 12. — ³ Id. xxx, 21.

CAPUT IX.

Cur solus Spiritus sanctus superferebatur super aquas.

X. NUMQUID aut Pater aut Filius non superferebatur super aquas? Si tanquam loco sicut corpus, nec Spiritus sanctus. Si autem incommutabilis Divinitatis eminentia super omne mutabile, et Pater et Filius et Spiritus sanctus superferebatur super aquas, cur ergo tantum de Spiritu tuo dictum est hoc? cur de illo tantum dictum est? Quasi locus ibi esset qui non est locus, de quo solo dictum est quod sit donum tuum. In dono tuo requiescimus; ibi te fruimur. Requies nostra locus noster. Amor illuc attollit nos, et Spiritus tuus bonus exaltat humilitatem nostram de portis mortis¹. In bona voluntate pax nobis est². Corpus pondere suo nititur ad locum suum. Ponderus non ad ima tantum est, sed ad locum suum. Ignis sursum tendit, deorsum lapis. Ponderibus suis aguntur, loca sua petunt. Oleum infra aquam fusum, supra aquam attollitur; aqua supra oleum fusa, infra oleum demergitur; ponderibus suis aguntur, loca sua petunt. Minus ordinata, inquieta sunt, ordinantur et quiescunt. Ponderus meum amor meus, eo feror quocumque feror. Dono tuo accendimur, et sursum ferimur. Inardescimus, et imus. Ascendimus ascensionem in corde³, et cantamus canticum graduum. Igne tuo, igne tuo bono inardescimus et imus, quoniam sur-

¹ Psal. ix, 15. — ² Luc. ii, 14. — ³ Psal. lxxxiii, 6.

sum imus ad pacem Jerusalem, « Quoniam jucundatus » sum in his qui dixerunt mihi, in domum Domini ibimus¹. » Ibi nos collocavit voluntas bona, ut nihil velimus aliud quam permanere illic in æternum.

.....

CAPUT X.

Ex dono Dei omnia.

XI. BEATA creatura quæ non novit aliud, cum esset ipsa aliud, nisi dono tuo quod superfertur super omne mutabile, mox ut facta est, attolleretur nullo intervallo temporis in ea vocatione qua dixisti: « Fiat lux², » et fieret lux. In nobis enim distinguitur tempore, quod tenebræ fuimus, et lux efficimur³. In illa vero dictum est quid esset nisi illuminaretur; et ita dictum est, quasi prius fuerit fluxa et tenebrosa; ut appareret causa qua factum est ut aliter esset, id est, ut ad lumen indeficiens conversa lux esset. Qui potest, intelligat, et qui non potest, a te petat. Ut quid mihi molestus est, quasi ego illuminem omnem hominem venientem in hunc mundum⁴?

¹ Psal. cxxi, 1. — ² Gen. i, 3. — ³ Ephes. v, 8. — ⁴ Joan. i, 9.

.....

CAPUT XI.

Simbola Trinitatis in homine.

XII. TRINITATEM omnipotentem quis intelligit? Et quis non loquitur eam, si tamen eam? Rara anima, quæ cum de illa loquitur, scit quid loquitur. Et contendunt et dimicant, et nemo sine pace videt istam visionem. Vellem ut hæc tria cogitarent homines in se ipsis. Longe aliud sunt ista tria quam illa Trinitas: sed dico ubi se exercent, et probent, et sentiant quam longe sunt. Dico autem hæc tria, esse, nosse, velle. Sum enim, et novi, et volo, sum sciens, et volens; et scio esse me, et velle; et volo esse, et scire. In his igitur tribus quam sit inseparabilis vita, et una vita, et una mens, et una essentia, quam denique inseparabilis distinctio, et tamen distinctio, videat, qui potest. Certe coram se est, attendat in se, et videat, et dicat mihi. Sed cum invenerit in his aliquid et dixerit, non jam se putet invenisse illud quod supra ista est incommutabile, quod est incommutabiliter, et sit incommutabiliter et vult incommutabiliter; et utrum propter tria hæc et ibi Trinitas; an in singulis hæc tria, ut terna singulorum sint; an utrumque miris modis simpliciter et multipliciter infinito in sesibi fine quo est, et sibi notum est, et sibi sufficit incommutabiliter idipsum copiosa unitatis magnitudine, quis facile cogitaverit? quis ullo modo dixerit? quis quolibet modo temere pronuntiaverit?

CAPUT XII.

Mundi creatio formationem Ecclesiae præfigurat.

XIII. PROCEDE in confessione, fides mea; dic Domino Deo tuo, Sancte, Sancte, Sancte Domine Deus meus, in nomine tuo baptizati sumus, Pater et Fili et Spiritus sancte; in nomine tuo baptizamus, Pater et Fili et Spiritus sancte; quia et apud nos in Christo suo « Fecit Deus » coelum et terram, » spiritales et carnales Ecclesiae suae; et terra nostra antequam acciperet formam doctrinae, « Invisibilis erat et incomposita; » et ignorantiae tenebris tegebamur; quoniam pro iniquitate erudisti hominem¹, et judicia tua sicut abyssus multa². Sed quia « Spiritus tuus superferebatur super aquam³; » non reliquit miseriam nostram misericordia tua, et dixisti: « Fiat lux. » Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum⁴. Pœnitentiam agite, Fiat lux. » Et quoniam conturbata erat ad nos ipsos anima nostra, commemorati sumus tui, Domine, de terra Jordanis, et de monte æquali tibi, sed parvo propter nos⁵; et displicuerunt nobis tenebræ nostræ, et conversi sumus ad te, « Et facta est » lux. » Et ecce fuimus aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino⁶.

¹ Psal. xxxviii, 12. — ² Id. xxiv, 7. — ³ Gen. i, 2. — ⁴ Matth. iii, 12. — ⁵ Psal. xli, 7. — ⁶ Ephes. i, 8.

CAPUT XIII.

Renovatio hominis dum hic vivit nondum perfecta.

XIV. ET tamen adhuc per fidem, nondum per speciem¹. Spe enim salvi facti sumus. Spes autem quæ videtur non est spes². Adhuc abyssus abyssum invocat, sed in voce cataractarum tuarum³. Adhuc et ille qui dicit: « Non potui vobis loqui, quasi spiritualibus, sed quasi » carnalibus⁴, » etiam ipse nondum se arbitratur comprehendisse; et quæ retro oblitus, in ea quæ ante sunt, extenditur⁵, et ingemiscit gravatus, et sitit anima ejus ad Deum vivum, quemadmodum cervus ad fontes aquarum, et dicit: « Quando veniam⁶? » habitaculum suum quod de coelo est, superindui cupiens⁷, et invocat inferiorem abyssum dicens: « Nolite conformari huic sæculo, sed » reformamini in novitate mentis vestræ⁸; » et « Nolite » pueri effici mentibus, sed malitia parvuli estote, ut » mentibus perfecti sitis⁹; » et « O stulti Galatæ, quis » vos fascinavit¹⁰? » Sed jam non in voce sua; in tua enim qui misisti Spiritum tuum de excelsis¹¹, per eum qui ascendit in altum¹², et aperuit cataractas donorum suorum, ut fluminis impetus lætificaret civitatem¹³.

¹ 2 Cor. v, 7. — ² Rom. viii, 24. — ³ Psal. xli, 8. — ⁴ 1 Cor. iii, 1. — ⁵ Philip. iii, 13. — ⁶ Psal. xli, 2, 3. — ⁷ 2 Cor. v, 2. — ⁸ Rom. xii, 2. — ⁹ 1 Cor. xiv, 20. — ¹⁰ Galat. iii, 1. — ¹¹ Act. ii, 2. — ¹² Psal. lxxvii, 19. — ¹³ Id. xlv, 5.

Illi enim suspirat sponsi amicus, habens jam spiritus primitias penes eum, sed adhuc in semetipso ingemiscens, adoptionem expectans redemptionem corporis sui¹; illi suspirat, membrum est enim sponsæ; et illi zelat, amicus est enim sponsi; illi zelat non sibi², quia in voce cataractarum tuarum, non in voce sua invocatur alteram abyssum³, cui zelans timet, ne sicut serpens Evam decepit astutia sua, sic et eorum sensus corrumpantur a castitate, quæ est in sponso nostro Unico tuo⁴. Quæ est illa speciei lux? Cum videbimus eum sicuti est⁵, et transierint lacrymæ quæ mihi factæ sunt panis die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, « Ubi est Deus tuus⁶? »

CAPUT XIV.

Fide et spe corroboramur.

XV. Et ego dico, Deus meus, ubi es? Ecce ubi es. Respiro in te paululum, cum effundo super me animam meam in voce exultationis et confessionis soni festivitatem celebrantis⁷. Et adhuc tristis est, quia relabitur et fit abyssus, vel potius sentit adhuc se esse abyssum. Dicit ei fides mea quam accendisti in nocte ante pedes meos; « Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me? » Spera in Domino⁸; lucerna pedibus tuis verbum ejus⁹. Spera, et persevera, donec transeat nox mater iniquorum,

¹ Rom. viii, 23. — ² Joan. iii, 19. — ³ Psal. xli, 8. — ⁴ 2 Cor. ii, 3. — ⁵ 1 Joan. iii, 2. — ⁶ Psal. xli, 4. — ⁷ Ibid. 5. — ⁸ Id. xlii, 5, 6. — ⁹ Id. cxviii, 105.

donec transeat ira Domini, cujus filii et nos fuimus aliquando tenebræ, quarum residua trahimus in corpore propter peccatum mortuo¹, donec aspiret dies, et removeantur umbræ². Spera in Domino; mane astabo, et contemplantur, semper confitebor illi. Mane astabo, et videbo³ salutare vultus mei⁴, Deum meum qui vivificabit et mortalia corpora nostra, propter Spiritum qui habitat in nobis⁵; quia « Super interius nostrum tenebrosum » et fluidum misericorditer superferebatur. » Unde in hac peregrinatione pignus accepimus⁶, ut jam simus « lux⁷, » dum adhuc spe salvi facti sumus⁸, et filii lucis, et filii diei, non filii noctis neque tenebrarum⁹, quod tamen fuimus. Inter quos et nos in isto adhuc incerto humanæ notitiæ, tu solus dividis qui probas corda nostra, et vocas lucem diem, et tenebras noctem¹⁰. » Quis enim nos discernit nisi tu? quid autem habemus quod non accepimus a te¹¹, ex eadem massa vasa in honorem, ex qua sunt et alia facta in contumeliam¹²?

¹ Rom. viii, 10. — ² Cant. ii, 17. — ³ Psal. v, 5. — ⁴ Id. xlii, 5. — ⁵ Rom. viii, 11. — ⁶ 2 Cor. i, 22. — ⁷ Ephes. v, 8. — ⁸ Rom. viii, 24. — ⁹ 1 Thess. v, 5. — ¹⁰ Gen. i, 5. — ¹¹ 1 Cor. iv, 7. — ¹² Rom. ix, 21.